

BIJLAGE: Voorontwerp + memorie zoals voorgelegd aan SARC**Ontwerp van decreet over het gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid**

Op voorstel van de Vlaamse minister van Buitenlandse zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management;

Na beraadslaging,

DE VLAAMSE REGERING BESLUIT:

De Vlaamse minister van Buitenlandse zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Hoofdstuk 1. Inleidende bepalingen en doelstelling

Artikel 1. Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Art. 2. In dit decreet wordt verstaan onder:

- 1° administratie: de dienst die bevoegd is voor het gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid;
- 2° algemene verordening gegevensbescherming: de verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG (Algemene Verordening Gegevensbescherming).

De Vlaamse Regering wijst de dienst, vermeld in het eerste lid, 1°, aan.

Art. 3. §1. Dit decreet heeft tot doel om het vrijwilligersklimaat in de Vlaamse Gemeenschap te verbeteren door vrijwilligers beter te waarderen, beschermen en ondersteunen en het vrijwilligerswerk te stimuleren, promoten en zichtbaar te maken.

§2. Het vrijwilligersbeleid is een gecoördineerd beleid. Voor de uitvoering van dit beleid voorziet de Vlaamse Regering in:

- 1° de coördinatie tussen beleidsdomeinen;
- 2° de subsidiëring van vzw Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk, een sectoroverschrijdend expertisecentrum met betrekking tot vrijwilligers, vrijwilligerswerk en vrijwilligersbeleid;

3° de afstemming met federaal en lokaal beleid.

Hoofdstuk 2. Subsidiëring van vzw Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk

Art. 4. De Vlaamse Regering subsidieert vzw Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk, op voorwaarde dat deze, gestoeld op een bewezen expertise in het veld, als strategische doelstelling heeft om als sectoroverschrijdend expertisecentrum het vrijwilligerswerk in Vlaanderen te promoten en bevorderen en vrijwilligers, vrijwilligersorganisaties en overheden ondersteunt met het oog op de doelstelling vermeld in artikel 3.

De taken van vzw Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk zijn:

- 1° kennis en expertise opbouwen over vrijwilligerswerk in Vlaanderen en de vigerende wet- en regelgeving hieromtrent;
- 2° een actieve dienstverlening bieden aan vrijwilligers, vrijwilligersorganisaties en lokale overheden;
- 3° vrijwilligerswerk promoten en de beeldvorming rond vrijwilligerswerk bewaken;
- 4° de gratis vrijwilligersverzekering aanbieden en sensibiliseren over de bescherming van vrijwilligers.

Het steunpunt realiseert zijn opdrachten in samenspraak en samenwerking met andere relevante expertisecentra, steunpunten en koepelorganisaties.

De Vlaamse Regering kan aan vzw Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk aanvullende taken toewijzen binnen de strategische doelstelling, vermeld in het eerste lid.

Art. 5. Om in aanmerking te komen voor een werkingssubsidie moet het steunpunt, vermeld in artikel 4, voldoen aan volgende ontvankelijkheidsvoorwaarden:

- 1° beheerd worden door een rechtspersoon zonder winstoogmerk;
- 2° gevestigd zijn in Vlaanderen of een Nederlandstalige organisatie zijn gevestigd in Brussel;
- 3° tijdig en volledig een aanvraag indienen, conform de nadere regels die hierover bepaald worden op basis van artikel 12.

Art. 6. Een werkingssubsidie wordt toegekend voor een beleidsperiode van vijf jaar.

Art. 7. De volgende criteria zijn van toepassing voor de toekenning en de bepaling van het bedrag van de werkingssubsidie:

- 1° de kwaliteit van de aanwezige expertise;
- 2° de wijze waarop de doelstelling en de kerntaken, vermeld in artikel 4, worden opgenomen;
- 3° de samenwerking, netwerking en afstemming met relevante partners;
- 4° de kwaliteit van het zakelijke beheer en de haalbaarheid en het realiteitsgehalte van de begroting.

Art. 8. De administratie onderzoekt of de organisatie voldoet aan de toepasselijke subsidievoorwaarde, toetst de aanvraag aan de toepasselijke criteria en stelt een ontwerp van beslissing op.

Art. 9. De Vlaamse Regering beslist over de toekenning en het bedrag van de werkingssubsidie en sluit een beheersovereenkomst met het steunpunt, vermeld in artikel 4.

De subsidie wordt toegekend ter ondersteuning van de personeels- en werkingskosten en omvat gelijktijdig de subsidiëring van een kern van personeelsleden, de jaarlijkse toekenning van een basistoelage voor de werking en een subsidiëring op grond van werkelijk gepresteerde activiteiten. De Vlaamse Regering kan bepalen welke kosten in aanmerking komen.

Het subsidiebedrag wordt gekoppeld aan hetzelfde prijsindexcijfer dat berekend en benoemd wordt voor de toepassing van artikel 2 van het koninklijk besluit van 24 december 1993 ter uitvoering van de wet van 6 januari 1989 tot vrijwaring van het concurrentievermogen.

Voor het gedeelte werkingskosten van de werkingssubsidie, vermeld in het eerste lid, wordt het prijsindexcijfer beperkt tot 75 %, tenzij de Vlaamse Regering een ander percentage bepaalt.

Daarnaast kan de Vlaamse Regering gedurende de periode van vijf jaar een variabele subsidie toekennen aan het steunpunt. Indien de Vlaamse Regering een variabele subsidie toekent, sluit zij een addendum af bij de beheersovereenkomst.

De Vlaamse Regering bepaalt het subsidiebedrag op basis van het meerjarenplan.

Art. 10. Het steunpunt legt jaarlijks een verantwoording voor.

Art. 11. De administratie is belast met het toezicht op de subsidie. Als er bij het toezicht ernstige tekortkomingen worden vastgesteld, kan zij in afwijking van de wet van 16 mei 2003 tot vaststelling van de algemene bepalingen die gelden voor de begrotingen, de controle op de subsidies en voor de boekhouding van de gemeenschappen en de gewesten, alsook voor de organisatie van de controle door het Rekenhof, een of meer van de volgende maatregelen nemen:

- 1° de inhouding of terugvordering van de volledige toegekende subsidie of van een deel ervan;
- 2° een evaluatie en bijstelling of definitieve stopzetting van de toegekende werkingssubsidie;
- 3° een bijsturing van het beleid. De Vlaamse Regering bepaalt de mogelijke maatregelen nader in de beheersovereenkomst.

De maatregelen staan in een redelijke verhouding tot de vastgestelde tekortkomingen.

Art. 12. De Vlaamse Regering kan de nadere procedure bepalen voor de aanvraag, de beoordeling, de toekenning en de uitbetaling van de subsidies, evenals voor het afsluiten van de beheersovereenkomst, de verantwoording en het toezicht.

Art. 13. Het steunpunt, vermeld in artikel 4:

- 1° erkent het belang van het gebruik van het Nederlands bij de uitvoering van de gesubsidieerde activiteiten;
- 2° vermeldt in alle gedrukte en digitale communicatie, bij elke mededeling, verklaring, publicatie en presentatie in het kader van de gesubsidieerde activiteit de steun van de Vlaamse Gemeenschap door de standaardlogo's en de bijbehorende tekst en baselines te gebruiken die de Vlaamse Regering vaststelt.

Hoofdstuk 3. Bepalingen over de gegevensverwerking

Art. 14. §1. De administratie treedt op als verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerking van persoonsgegevens in het kader van de uitvoering van dit

decreet, om de doelstellingen vermeld in artikel 4 te bereiken, meer bepaald bij het beoordelen van het meerjarenplan, de toekenning en uitbetaling van de subsidies, het afsluiten van de beheersovereenkomst, het toezicht op de toegekende subsidies, de ondersteuning van het steunpunt vermeld in artikel 4, en het voeren, of laten voeren, van onderzoek met betrekking tot de in artikel 4 vermelde beleidsdoelstellingen.

§2. Het steunpunt vermeld in artikel 4 mag persoonsgegevens verwerken in het kader van het opstellen en indienen van het meerjarenplan, en de verantwoording van de conform artikel 6 toegekende subsidies. Het steunpunt treedt daarbij op als verwerkingsverantwoordelijke.

Het steunpunt treedt daarnaast op als verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerking van persoonsgegevens om een gratis vrijwilligersverzekering aan te bieden, zoals vermeld in artikel 4, 4°.

§3. De verwerking van persoonsgegevens in het kader van dit artikel heeft betrekking op volgende categorieën van betrokkenen:
1° personeelsleden, medewerkers en andere aangestelden van het steunpunt;
2° personen die vermeld worden in het meerjarenplan, de beheersovereenkomst, en de verantwoordingsstukken met betrekking tot de toegekende subsidie;
3° vertegenwoordigers van de verenigingen die een aanvraag doen om gebruik te maken van de gratis vrijwilligersverzekering vermeld in artikel 4, 4°.

§3. De verwerking van persoonsgegevens in het kader van dit artikel heeft betrekking op volgende categorieën van persoonsgegevens:
1° rijksregisternummer, identificatienummer van de sociale zekerheid, en andere identificatiegegevens;
2° contactgegevens;
3° tewerkstellingsgegevens.

§4. De volgende categorieën van personen hebben toegang tot de verwerkte persoonsgegevens, in het kader van de uitvoering van dit artikel:
1° personeelsleden, medewerkers en andere aangestelden van de administratie;
2° personeelsleden, medewerkers en andere aangestelden van het steunpunt;
3° personen die van rechtswege toegang hebben tot deze gegevens.

§5. De administratie vraagt in eerste instantie de persoonsgegevens en andere gegevens op bij de authentieke gegevensbronnen, vermeld in artikel 5 van het besluit van de Vlaamse Regering van 15 mei 2009 houdende de uitvoering van artikel III.66, III.67 en III.68 van het Bestuursdecreet van 7 december 2018. Bij gebrek daaraan kan de administratie die gegevens verkrijgen bij de aanvrager.

De administratie wisselt in het kader van de uitvoering van dit decreet minstens de volgende persoonsgegevens uit met de volgende instanties:

1° de tewerkstellingsgegevens van de aanvrager met de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid;

2° het rijksregisternummer, de identificatiegegevens van de aanvragers met het Rijksregister van de natuurlijke personen.

De uitwisselingen van persoonsgegevens vinden plaats met tussenkomst van de bevoegde dienstenintegratoren, vermeld in het decreet van 13 juli 2012 houdende de oprichting en organisatie van een Vlaamse dienstenintegrator.

§7. De bewaartermijnen voor persoonsgegevens die op basis van dit artikel door de administratie worden bewaard, worden vastgelegd in selectieregels als vermeld

in artikel III.87, §1, van het Bestuursdecreet van 7 december 2018. Deze selectieregels bevatten een bewaartermijn met bijbehorende motivering.

§8. Het steunpunt bepaalt als verwerkingsverantwoordelijke de bewaartermijn van de persoonsgegevens die het op basis van dit artikel verwerkt. Het steunpunt houdt daarbij rekening met de verplichtingen opgenomen in de algemene verordening gegevensbescherming, in het bijzonder de verplichting om persoonsgegevens niet langer te bewaren dan noodzakelijk.

§9. De Vlaamse Regering kan de nadere regels bepalen voor de verwerking van de persoonsgegevens, de beveiliging van deze gegevens, en de passende waarborgen voor de rechten en vrijheden van de betrokkenen. Tevens kan de Vlaamse Regering de entiteiten waaraan en doeleinden waarvoor de persoonsgegevens mogen worden verstrekt nader omschrijven.

Hoofdstuk 4. Overgangs- en opheffingsbepalingen

Art. 15. De subsidiëring van vzw Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk in het kader van artikel 13 van het Participatiedecreet van 18 januari 2008 eindigt op 31 december 2023.

Art. 16. In afwijking van artikel 6 loopt de eerste beleidsperiode over een periode van twee jaar die aanvangt, op 1 januari 2024.

Brussel, ... (datum).

De minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van
Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management,

Jan JAMBON

ONTWERP VAN DECREET OVER HET GEOÖRDINEERD VLAAMS VRIJWILLIGERSBELEID

Samenvatting

Vrijwilligerswerk is een essentieel onderdeel van onze samenleving. In de regeerperiode 2014-2019 werd beslist om het vrijwilligersbeleid op Vlaams niveau meer gecoördineerd aan te pakken, over alle sectoren heen waarbinnen organisaties vrijwilligers in hun werking inschakelen.

Het ontwerp van decreet verankert dit beleidsdomein-overschrijdend beleid dat in 2016 werd opgezet en voorziet in (1) de coördinatie tussen beleidsdomeinen (2) de subsidiëring van het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk en (3) overleg en dialoog met het federale en lokale beleid.

Door het gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid een rechtsgrond te geven kan Vlaanderen het klimaat waarin vrijwilligerswerk gedijt structureel verbeteren. Het toont de erkenning en waardering voor het vrijwilligerswerk in al haar facetten en bevordert de sociale cohesie en het engagement van burgers.

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. Situering van het vrijwilligersbeleid

In vele verschillende domeinen nemen vrijwilligers een cruciale rol op, ze zijn noodzakelijk en bepalen in grote mate het sociale weefsel en samenhang in Vlaanderen. In het Regeerakkoord 2019-2024 benadrukt de Vlaams Regering dan ook het wezenlijke belang van vrijwilligers: "Vlaanderen is rijk aan organisaties, verenigingen en vrijwilligers. Ze geven onze samenleving mee vorm en verdienen onze steun." (Regeerakkoord, p. 15). Tijdens de coronapandemie en de Oekraïne-crisis kwam de fundamentele waarde van vrijwilligers voor onze samenleving eens te meer tot uiting.

Het beleid dat zorgt voor mogelijkheden, ondersteuning en bescherming van de vrijwilligers is echter complex. Er is niet alleen de institutionele context waarbij zowel de federale, Vlaamse en lokale overheden actor zijn in het vrijwilligersbeleid. Elke sector of domein waarbinnen een beroep wordt gedaan op vrijwilligers, werkt op zichzelf. Om die reden werd in 2016 het gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid opgezet.

Het idee achter deze gecoördineerde aanpak is dat vrijwilligers – in welke sector ze ook actief zijn – maximaal gelijk behandeld worden, correcte informatie krijgen,

voldoende verzekerd en beschermd worden en volgens de principes in de Vrijwilligerswet van 3 juli 2005 worden behandeld. Een transversaal beleid, kortom, met als doel intersectoraal samen te werken en zo te komen tot een verbeterde omgeving, ondersteuning en waardering van vrijwilligers.

Tijdens de vorige regeerperiode werd afgesproken dat de minister van Cultuur bevoegd is voor de coördinatie van het Vlaamse vrijwilligersbeleid als geheel. Deze afspraak werd ook doorgetrokken voor de regeerperiode 2019-2024. Het Departement Cultuur, Jeugd en Media vervult in het verlengde hiervan de beleidsvoorbereidende opdracht, hierin bijgestaan door het Horizontaal Overleg Vrijwilligersbeleid, het transversaal beleidsvoorbereidend ambtelijk orgaan binnen de Vlaamse overheid.

Het gecoördineerd vrijwilligersbeleid kreeg vorm via achtereenvolgens een conceptnota (VR 2016 2602 DOC.0172/1BIS), een eerste actieplan (VR 2016 0807 DOC.0768 en VR 2016 1811 DOC.1219/1) en een visienota (VR 2017 1407 DOC.0724/1). Daarop volgde nog actualisaties van het actieplan en werd periodiek gerapporteerd over de voortgang ervan (VR 2017 2212 DOC.1428, VR 2018 2112 MED.0475 en VR 2020 1007 DOC.0757/1BIS).

De visie die aan het Gecoördineerd Vlaams Vrijwilligersbeleid ten grondslag ligt, stelt het volgende (VR 2017 1407 DOC. 0724/2):

Vrijwilligers zijn omnipresent en vervullen een fundamentele rol in de maatschappij als geheel en in alle geledingen en domeinen ervan. De bijdrage en het engagement van de vele vrijwilligers aan een warme en solidaire Vlaamse samenleving is van onschatbare waarde. In Vlaanderen is de non-profit sector, het middenveld, het brede verenigingsleven, de biotoop bij uitstek. Ook overheden zijn geen onbelangrijke organisator van vrijwilligerswerk.

Tegenover vrijwillig engagement staat geen geldelijke vergoeding voor de geleverde prestatie. De meerwaarde voor de vrijwilliger zit in de appreciatie, in het leveren van een maatschappelijk nuttige bijdrage, het opdoen van een ervaring, iets bij te leren, plezier te beleven, anderen te ontmoeten. De waardering die de samenleving en overheid kan uitdrukken voor dat vrijwillig engagement zit in het creëren van een vrijwilligersvriendelijk klimaat door:

- vrijwilligerswerk 'zuiver' te houden;
- vrijwilligers te beschermen;
- in te zetten op ondersteuning en informatie voor vrijwilligers;
- het verenigingsleven te ondersteunen;
- iedereen de kans te geven om vrijwilligerswerk te kunnen doen;
- vrijwilligerswerk promoten en zichtbaar maken.

B. Inhoud

Probleemstelling en omgevingsanalyse

Vrijwilligerswerk is een essentieel onderdeel van onze samenleving. Vrijwilligers bepalen in grote mate de sociale cohesie en de samenhang in onze maatschappij. Ze spelen een cruciale rol in allerlei domeinen en nemen ontelbare taken en

engagements op binnen de samenleving. Al naargelang de meting zetten 1 op de 8 tot 1 op de 5 Vlamingen zich in voor anderen vanuit een specifiek vrijwilligersengagement.

Vrijwilligers en hun organisaties ageren echter in een context die het hen somsodeloos complex maakt of verhindert zich optimaal in te zetten op de kerntaak van hun vrijwillig engagement.

Eenzijds wordt een sterk en doorgedreven vrijwilligersbeleid gehinderd door de versnippering van de bevoegdheden. Het wettelijk kader waarmee het vrijwilligerswerk wordt geregeld bevindt zich op federaal niveau (justitie, sociale zaken, fiscale zaken etc.), maar de domeinen waarin veruit het grootste deel van het vrijwilligerswerk gerealiseerd wordt bevinden zich in de gemeenschapsaangelegenheden. Elke sector of domein waarbinnen een beroep wordt gedaan op vrijwilligers, werkt bovendien op zichzelf. Deze versnippering, maar ook de vele reglementeringen die er zijn voor verenigingen en dus vrijwilligers, leiden onder meer tot ongelijke behandeling van vrijwilligers en (de perceptie van) administratieve lasten.

Anderzijds is er ook versnippering op het vlak van informatie en ondersteuning. Er is heel wat ondersteuningsaanbod (via sectorale steunpunten, koepels, vormingsinstellingen e.a.), maar informatie is soms verouderd of tegenstrijdig en de afstemming tussen diverse vrijwilligerssectoren is beperkt waardoor vele organisaties telkens zelf het warm water moeten uitvinden.

Naast de wettelijke en beleidsmatige drempels en de nood aan intersectorale samenwerking en ondersteuning, worden vrijwilligers en organisaties ook geconfronteerd met maatschappelijke evoluties zoals het veranderende vrijwilligerswerk, demografische en technologische ontwikkelingen, de toename van commerciële initiatieven, enzovoort.

In de verschillende vrijwilligerssectoren zijn er kortom heel wat gedeelde noden en uitdagingen die gezamenlijk kunnen worden aangesneden, zoals de toegankelijkheid van het vrijwilligerswerk, het beter beschermen van vrijwilligers, een gedegen praktische omkadering en ondersteuning van vrijwilligers, administratieve lastenverlaging en de uitholling van het begrip vrijwilligerswerk tegenaan.

Als antwoord hierop, werd in 2016 het gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid opgezet, een relatief recent beleidsinitiatief dat tot op heden niet vastgelegd is in een decretaal kader of een andere reglementaire bepaling.

Dit ontwerp van decreet is echter niet het enige beleidskader m.b.t. vrijwilligers. Zoals hierboven geschetst, ontwikkelde de federale overheid in 2005 de Vrijwilligerswet dat het vrijwilligerswerk regelt dat zich afspeelt in België. Het definieert het vrijwilligerswerk en regelt aspecten van fiscale en sociale zekerheidsrechtelijke aard. Ook andere federale regelgeving (vb. tewerkstelling artikel 17) heeft een grote impact op het vrijwilligerswerk in Vlaanderen.

Vlaanderen kent geen algemeen wetgevend kader voor vrijwilligerswerk. Diverse sectorale decreten binnen onder meer cultuur, sport, jeugd en welzijn bevatten weliswaar bepalingen rond vrijwilligers, zij het weinig concreet en zelden met bijkomende verplichtingen. De meest expliciete regelgeving voor vrijwilligerswerk in Vlaanderen, dat extra regels oplegt ten opzichte van federale

regelgeving, is het decreet van 3 april 2009 betreffende het georganiseerd vrijwilligerswerk in het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

Vlaanderen opereert met zijn beleid niet op een eiland, ook in de schoot van Europa en de Verenigde Naties zijn er vrijwilligers(beleid)programma's en initiatieven. Zo speelde Vlaanderen in het verleden in op het IYV2001 (International Year of Volunteers 2001, Verenigde Naties) en het EYV2011 (European Year of Volunteering, Europese Commissie), initiatieven die een tijdelijke impuls gaven en waardoor het vrijwilligerswerk sterker op de (beleids)agenda kwam te staan.

Europa heeft tenslotte ook een aantal specifieke programma's waarmee ze vrijwilligerswerk, en dan vooral internationale samenwerking, netwerking en uitwisseling, wil stimuleren. Voorbeelden zijn Erasmus+, Youth in Action, European Voluntary Service (EVS), European Solidarity Corps, ...

Beleidsmaatregelen en doelstelling

Dit ontwerp van decreet zorgt voor een formele verankering van het gecoördineerd vrijwilligersbeleid, wat zekerheid biedt voor een duurzame transversale beleidscoördinatie en vrijwilligersondersteuning.

Het ontwerpdecreet voorziet in:

- De coördinatie tussen beleidsdomeinen;
- De subsidiëring van vzw Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk;
- Afstemming met het federale en lokale beleid.

(1) De coördinatie tussen beleidsdomeinen

Vrijwilligers zijn in heel uiteenlopende domeinen en sectoren actief. Een goede coördinatie en samenwerking over vrijwilligersbeleid is dan ook essentieel om hen zo goed mogelijk te ondersteunen en sector-overschrijdende uitdagingen aan te pakken. Een belangrijk uitgangspunt is het tegengaan van versnippering aan beleidsinitiatieven, informatie en expertise. Daarom is een transversale informatiedeling en beleidsafstemming binnen de Vlaamse overheid cruciaal.

Het ontwerp van decreet verankert de coördinatie tussen de entiteiten van de Vlaamse overheid die een vrijwilligerssector vertegenwoordigen of die belang hebben bij een beter vrijwilligersklimaat.

Sinds 2016 gebeurt de coördinatie tussen beleidsdomeinen via het Horizontaal Overleg Vrijwilligersbeleid, een transversaal beleidsvoorbereidend ambtelijk orgaan binnen de Vlaamse overheid. Volgende entiteiten zijn momenteel actief betrokken:

- Het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
- Sport Vlaanderen
- Het Departement Onderwijs en Vorming
- Het Departement Kanselarij en Buitenlandse zaken
- Het Departement Werk en Sociale Economie
- Het Agentschap Binnenlands Bestuur
- Het Departement Cultuur, Jeugd en Media
- Het Agentschap Natuur en Bos
- Het Agentschap Onroerend Erfgoed
- Het Agentschap Opgroeien

Daarnaast zijn het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk, de Verenigde Verenigingen, de Vlaamse Verenigingen voor Steden en Gemeenten en de Vlaamse Gemeenschapscommissie als actieve waarnemer betrokken om de steun van de

vrijwilligers, de verenigingen, de lokale besturen en Brussel een plaats te geven in dit overleg.

Dit coördinerend overleg heeft een beleidsondersteunende rol en is de bewaker van de visie van de Vlaamse Regering op het vrijwilligersbeleid. Het zet in op informatie- en kennisdeling tussen de verschillende beleidsdomeinen, expertiseopbouw en strategische visie- en beleidsontwikkeling. Het coördinerend overleg kijkt met een open vizier naar de ruimere beleidscontext en volgt ook de ontwikkelingen in belendende sectoren en regelgeving op.

(2) De subsidiëring van vzw Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk

Met het oog op een correcte, coherente en eenvormige ondersteuning van de vrijwilligerspraktijk, voorziet de Vlaamse overheid in een subsidie aan het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw.

Het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk (verder: VSVW) kent een lange historiek en kwam in de jaren '70 bottom-up tot stand. Het heeft zijn werkterrein steeds verruimd, en is geëvolueerd tot een Vlaams sector-overschrijdend expertisecentrum met betrekking tot vrijwilligers, vrijwilligerswerk en vrijwilligersbeleid. Zowel verenigingen als lokale besturen kunnen bij het steunpunt terecht voor advies.

Het stelt op een communicatieve en participatieve wijze een aanbod ter beschikking dat een combinatie is van het toegankelijk maken van wet- en regelgeving (bv. Vrijwilligerswet en onkostenvergoedingen), actuele kennis & onderzoek, toegankelijke informatie en vorming, service, en begeleiding op maat, gericht op een optimale ontplooiing en ontwikkeling (van de competenties) van vrijwilligers, vrijwilligersorganisaties en lokale overheden. Het VSVW zet zich daarnaast ook in voor de promotie en de verdediging van het vrijwilligerswerk, zoals gedefinieerd door de verschillende overheden, en voor de uiteenlopende waarden daaraan verbonden.

In het kader van dit gecoördineerde Vlaamse vrijwilligersbeleid werd in 2016 door de Vlaamse Regering beslist om het VSVW te versterken en haar werking te laten evolueren tot een expertisecentrum. Zo werd het steunpunt een belangrijke partner in het gecoördineerde Vlaamse vrijwilligersbeleid. Ten opzichte van de voorgaande periode werden er extra opdrachten bepaald in de toenmalige beheersovereenkomst met het VSVW.

De rol, de verantwoordelijkheid en financiering van het VSVW is echter niet in zijn totaliteit decretaal verankerd. Naast een gedeeltelijke verankering in het Participatiedecreet, worden ook middelen toegekend vanuit de begroting van het Departement Cultuur, Jeugd en Media die bij de interne staatshervorming werden overgeheveld van de provincies naar de Vlaamse Gemeenschap. Dit ontwerp van decreet voorziet nu een solide rechtsbasis voor de totaliteit van de werking van het steunpunt als sector-overschrijdend expertisecentrum.

Daarnaast ontvangt het steunpunt middelen vanuit de begroting Welzijn, ter ondersteuning van de organisaties die met vrijwilligers werken in het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. In het kader van goed bestuur zal voor opvolging en toezicht van het steunpunt afgestemd worden met het departement WVG.

(3) De afstemming met federaal en lokaal beleid

Naast de Vlaamse overheid hebben ook andere overheden een belangrijke invloed op vrijwilligerswerk- en beleid. Zo worden beslissingen over het statuut van de vrijwilliger en het kader voor vrijwilligerswerk op federaal niveau genomen, met een grote impact op sectoren die vooral op het Gemeenschaps- en Gewestniveau georganiseerd worden. Daarnaast spelen lokale besturen een belangrijke rol vermits heel wat vrijwilligerswerk zich op lokaal niveau afspeelt. Het vraagt dan ook interbestuurlijke informatiedeling en beleidsafstemming met het lokale en federale beleidsniveau om knelpunten en uitdagingen aan te kaarten en zo de vrijwilliger in Vlaanderen maximaal te kunnen beschermen en ondersteunen.

C. Impactanalyse

Maatschappelijke impact

De maatschappelijke impact is gunstig. De genomen maatregelen (zie B.2.) beogen een verbeterd vrijwilligersklimaat in Vlaanderen, dat niet alleen ten goede komt van de vrijwilliger, maar ook bijdraagt aan maatschappelijke doelstellingen zoals gemeenschapsvorming en sociale cohesie.

Armoedetoets

Voor dit ontwerp van decreet werd geen armoedetoets gemaakt omdat de inhoud ervan geen specifieke impact heeft op mensen die in armoede leven.

Impact op de grondrechten en het gelijkheidsbeginsel

Dit ontwerp van decreet heeft geen impact op de grondrechten en het gelijkheidsbeginsel.

Budgettaire impact

Dit ontwerp van decreet heeft op zichzelf geen budgettaire impact. Het maximale bedrag dat in het betreffende jaar kan worden aangewend voor de uitvoering van dit decreet wordt bepaald in de uitgavenbegroting van de Vlaamse Regering, die het Vlaams Parlement jaarlijks goedkeurt (zoals bepaald in artikel 4).

Kind- en jongereneffectenrapport (JoKER)

Dit ontwerp van decreet heeft geen rechtstreekse impact op kinderen en jongeren.

Bestuurlijke impact op de lokale en provinciale besturen en Brussel

Dit ontwerp van decreet heeft geen bestuurlijke impact op de lokale en provinciale besturen of op Brussel.

D. Implementatie

De administratie staat in voor de uitvoering, de monitoring en evaluatie van het ontwerp van decreet. De administratie is ook verantwoordelijk voor het toezicht op de aanwending van de subsidie die op basis van dit ontwerp van decreet toegekend wordt.

Het ontwerp van decreet treedt in werking op 1 januari 2024. De eerste subsidieperiode onder dit ontwerp van decreet vangt aan op 1 januari 2024 en loopt over een periode van twee jaar. De volgende subsidieperiodes hebben telkens betrekking op een periode van vijf jaar.

E. Totstandkomingsprocedure

Het Gecoördineerd Vlaams Vrijwilligersbeleid is een relatief recent beleidsinitiatief (°2016) dat nog geen formele verankering kende en waarvoor nog een beleidskader moest ontwikkeld worden. De concrete aanleiding voor dit ontwerp van decreet is de noodzaak voor een nieuwe solide decretale basis voor een intersectoraal steunpunt voor vrijwilligerswerk t.g.v. de heroriëntering van het Participatiedecreet.

F. Bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest

Het ontwerp van decreet valt enkel onder de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap.

II. Toelichting bij de artikelen

Artikel 1

Verwijst naar de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap.

Artikel 2

Verklaart de begrippen "administratie" en "algemene verordening gegevensbescherming" die in het ontwerp van decreet voorkomen.

Artikel 3

Formuleert het doel van dit ontwerp van decreet. Het ontwerp van decreet is een instrument dat moet bijdragen aan een vrijwilligersvriendelijk klimaat in Vlaanderen.

Om die doelstelling uit te voeren, voorziet dit ontwerp van decreet in:

1° de coördinatie tussen beleidsdomeinen. Deze coördinatie gebeurt sinds 2016 via het Horizontaal Overleg Vrijwilligersbeleid, het transversaal beleidsvoorbereidend ambtelijk orgaan binnen de Vlaamse overheid.

2° een werkingssubsidie voor vzw Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk, dat optreedt als sector overschrijdend expertisecentrum met betrekking tot vrijwilligers, vrijwilligerswerk en vrijwilligersbeleid.

3° interbestuurlijke informatiedeling en beleidsafstemming met het lokale en federale beleidsniveau.

Artikel 4

Voorziet in de ondersteuning van de werking van het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk, een vereniging zonder winstoogmerk met als doel het vrijwilligerswerk in Vlaanderen te promoten en bevorderen en vrijwilligers, vrijwilligersorganisaties en overheden te ondersteunen voor wat betreft de transversale aspecten en uitdagingen voor het vrijwilligerswerk.

Bij het uitvoeren van deze doelen zet het steunpunt prioritair in op:

1° kennis en expertise opbouwen over vrijwilligerswerk in Vlaanderen en de vigerende wet- en regelgeving hieromtrent

Het steunpunt ontwikkelt kennis en expertise over de vrijwilligerspraktijk en over specifieke thema's (o.a. juridische en verzekeringstechnische kwesties, maar ook vrijwilligersmanagement, competentie denken, toegankelijkheid vrijwilligerswerk) via permanente evaluatie en onderzoek dat daarvoor nodig is (vb. objectivering van dagelijkse praktijkvoorbeelden). Het steunpunt volgt beleidsontwikkelingen op via deelname aan de Hoge Raad voor Vrijwilligers (federaal adviesorgaan) en het Horizontaal Overleg Vrijwilligersbeleid en volgt ook internationale ontwikkelingen via haar engagement in het Europees Centrum Vrijwilligerswerk. Door de opvolging van evoluties in het veld, maar ook internationaal, levert het steunpunt een bijdrage aan een continue ontwikkeling van de praktijk. Op verzoek stelt het steunpunt zijn terreinkennis en specifieke expertise ter beschikking aan de Vlaamse Regering met het oog op beleidsvoorbereiding, beleidsontwikkeling en beleidsevaluatie. Het steunpunt draagt hiermee bij aan een gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid.

De subsidiëring laat toe de expertise over sector overschrijdende onderwerpen en uitdagingen voortdurend te actualiseren en in te zetten.

2° een actieve dienstverlening bieden aan vrijwilligers, vrijwilligersorganisaties en lokale overheden

Als antwoord op praktijkvragen, biedt het steunpunt een actieve dienstverlening aan vrijwilligers, organisaties en lokale besturen, gericht op een optimale ontplooiing en ontwikkeling van vrijwilligers, vrijwilligersorganisaties en vrijwilligersbeleid. Het steunpunt draagt met zijn dienstverlening bij aan deskundigheid- en kwaliteitsbevordering, professionalisering, innovatie en een duurzame ontwikkeling van de vrijwilligerspraktijk.

Deze actieve dienstverlening gebeurt door kennis en betrouwbare informatie laagdrempelig te ontsluiten, advies te verlenen, vorming en opleiding te organiseren en begeleiding op maat aan te bieden. Dit kan onder meer via een vrijwilligersportaal, kennisbank, helpdesk, vacaturedatabank, werkgroepen, ...; een programma van publicaties, studiedagen, les- en vormingspakketten afgestemd op wat in het veld beschikbaar is en de noden in het veld; en begeleidingstrajecten op maat en eenvormige ondersteuning voor organisaties, koepels, federaties en lokale besturen bij de uitbouw van hun vrijwilligersbeleid en het begeleiden van hun vrijwilligers.

De dienstverlening richt zich naar vrijwilligers, vrijwilligersorganisaties en lokale overheden. Zij vormen de groep van personen en organisaties die kennis en expertise nodig heeft. De doelgroep wordt ook betrokken in de werking, de dienstverlening speelt in op hun noden. De dienstverlening is niet alleen vraaggericht maar ook aanbodgericht. Een meetbare output is noodzakelijk.

3° vrijwilligerswerk promoten en de beeldvorming rond vrijwilligerswerk bewaken

Het steunpunt organiseert en coördineert intersectorale activiteiten die de kennis over en beeldvorming van vrijwilligerswerk bij het publiek en de overheid bevorderen, die relevante thema's onder de aandacht brengen en die vrijwilligerswerk in Vlaanderen versterken en promoten. De promotie van vrijwilligerswerk gebeuren onder meer a.d.h.v. de internationale dag van de vrijwilliger en de week voor de vrijwilliger.

4° de gratis vrijwilligersverzekering aanbieden en sensibiliseren over de bescherming van vrijwilligers.

Sinds 2018 biedt het steunpunt in opdracht van de Vlaamse overheid de gratis vrijwilligersverzekering aan (t.g.v. de overheveling van provinciale gemeenschapsbevoegdheden). De verzekering biedt de meest kwetsbare vrijwilligersorganisaties ondersteuning bij het beschermen van hun vrijwilligers, ongeacht de sector waarin ze actief zijn. Het instrument draagt hiermee bij aan de ambitie van het Gecoördineerd Vlaams Vrijwilligersbeleid om vrijwilligers beter te beschermen. De aanbevelingen uit het onderzoek naar de evaluatie van het instrument uit 2022 vormen de leidraad om het proces en beheer van de gratis verzekering te optimaliseren (Fobé, E, et al. (2022). Evaluatie van de gratis vrijwilligersverzekering van de Vlaamse overheid. KU Leuven Instituut voor de overheid.).

Het steunpunt neemt specifieke taken op in opdracht van de overheid en heeft, als partner in het Gecoördineerd Vlaams Vrijwilligersbeleid, een jarenlange intensieve samenwerkingsrelatie met de overheid die is vastgelegd in beheersovereenkomsten. Het steunpunt heeft doorheen de jaren sector-overschrijdende expertise opgebouwd waardoor het uniek is in zijn soort. Om deze reden is het niet zinvol om te voorzien in een procedure van erkenning en subsidiëring die de invulling van deze kerntaken zou openstellen voor andere organisaties.

Artikel 5

Somt de ontvankelijkheidsvoorwaarden op waaraan het steunpunt moet voldoen om in aanmerking te komen voor subsidiëring. Deze voorwaarden gaan over de rechtspersoon, de plaats waar de organisatie gevestigd moet zijn om in aanmerking te komen voor subsidie en het indienen van een aanvraag.

Artikel 6

Vermeldt de duurtijd van de beleidsperiode waarvoor de subsidie wordt toegekend.

Artikel 7

Bevat de criteria die gelden voor de toekenning en bepaling van de hoogte van de werkingssubsidie aan het steunpunt.

1° Het steunpunt moet beschikken over expertise over vrijwilligerswerk die relevant is voor vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties die actief zijn in diverse sectoren en voor lokale besturen. Deze expertise moet aangegeven worden in de aanvraag, en relevant zijn voor de vrijwilligerspraktijk. De organisatie heeft ook de taak om internationale evoluties op te volgen, hieraan mee te werken en kennis terug te koppelen en toepasbaar en inzetbaar te maken.

2° dit criterium gaat over de wijze waarop de doelstelling en de kerntaken, vermeld in artikel 4, worden uitgevoerd;

3° dit criterium brengt de positionering en netwerkvorming in kaart en weegt de samenwerking. De organisatie heeft oog voor verwante kennis die aanwezig is bij andere actoren. Het steunpunt voert zijn opdracht uit, in een netwerk met verschillende actoren en faciliteert actief kennis, ervaring en expertise- uitwisseling over de sectoren heen (via intersectoraal overleg, intervisie, ...). De ontwikkeling van kennis en expertise over de vrijwilligerspraktijk gebeurt in Vlaanderen maar ook in een internationale context van samenwerking en kennisdeling.

4° Voor wat de kwaliteit van het zakelijk beheer betreft, kunnen verschillende aspecten aan bod komen. Dit gaat bijvoorbeeld over de aansturing en interne

organisatie en evaluatie van de organisatie, het personeelsbeleid, het financieel beleid en de toepassing van de principes van goed bestuur.

De gevraagde subsidie moet beargumenteerd worden op basis van een realistische en onderbouwde raming zodat de nood aan een subsidie aangetoond is. In de begroting moeten andere opbrengsten duidelijk in beeld worden gebracht.

Artikel 8

De administratie stelt op basis van de voorwaarden en criteria een advies op over de toekenning van een werkingssubsidie en bezorgt een ontwerp van beslissing aan de minister bevoegd voor het gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid.

Artikel 9

Op voorstel van de minister bevoegd voor het gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid, beslist de Vlaamse Regering over de toekenning en het bedrag van de werkingssubsidie.

De Vlaamse Regering sluit een subsidieovereenkomst met de organisatie aan wie zij een werkingssubsidie toekent. In de overeenkomst wordt opgenomen wat de Vlaamse Gemeenschap verwacht van de organisatie, het bevat de opdrachten die het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk opneemt en de manier waarop dit in strategische en operationele doelstellingen omgezet wordt. De beslissing van de Vlaamse Regering en de eventueel geformuleerde aandachtspunten vormen mee het uitgangspunt voor de subsidieovereenkomst. De subsidieovereenkomst is een handig instrument om, in overleg met de organisatie, doelstellingen en resultaatgebieden nader te bepalen en prioriteiten te leggen. De werkingssubsidie staat daar tegenover.

Dit subsidiebedrag betreft de recurrente werking van vzw Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk. De subsidie wordt in principe jaarlijks geïndexeerd, met behoud van de toepassing van generieke begrotingsmaatregelen.

Dit artikel voorziet ook mogelijkheid tot toekenning van variabele subsidies en wil op deze manier eventuele bijkomende opdrachten die aan het steunpunt gegeven worden, transparant maken.

Artikel 10

Legt het basisprincipe vast dat er een verantwoording moet afgelegd worden voor de werkingssubsidie aan het steunpunt. In het uitvoeringsbesluit zal nader bepaald worden waaruit die verantwoording moet bestaan.

Artikel 11

Somt de mogelijke maatregelen op als er bij het toezicht ernstige tekortkomingen worden vastgesteld, en legt ook hier de nadruk op de redelijke verhouding, de proportionaliteit. Een ernstige tekortkoming kan bijvoorbeeld zijn dat er met de subsidie andere activiteiten zijn gerealiseerd dan waarvoor de subsidie was bedoeld.

De opgesomde mogelijke maatregelen impliceren een verruiming van artikel 13 van de Algemene Bepalingenwet, die enkel voorziet in een (volledige) automatische terugbetaling van reeds uitgekeerde middelen als de begunstigde de voorwaarden niet naleeft, waaronder de subsidie werd verleend, de subsidie niet aanwendt voor de doeleinden, waarvoor zij werd verleend of de controle verhindert, zonder dat er een appreciatiemogelijkheid vanwege de overheid is.

Deze mogelijkheid tot afweging en differentiëring steunt op het principe van de impliciete bevoegdheden en voldoet aan de voorwaarden voor het inroepen van artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980.

De voorgestelde aanvulling is immers noodzakelijk voor de zinvolle uitoefening van een aan de gemeenschappen uitdrukkelijk toegewezen bevoegdheid. Het zou onredelijk zijn om in gevallen, waar ondanks alle inspanningen van de betrokkenen iets niet loopt zoals gepland, steeds te moeten overgaan tot volledige terugvordering.

De federale aangelegenheid leent zich tot een gedifferentieerde regeling. De Vlaamse overheid is bevoegd voor de haar toegekende bevoegdheidspakketten. Zij kan in dat kader subsidies toekennen. Het bepalen en opleggen van eventuele maatregelen in geval van ernstige tekortkomingen door de begunstigde van de subsidies hebben geen invloed op de bevoegdheden van andere gemeenschappen of gewesten inzake het verlenen van subsidies, of de federale overheid.

Er is sprake van een marginale weerslag van de hier voorgestelde afwijking. Deze afwijking is immers niet de norm: het principe is nog steeds dat artikel 11 tot en met 14 van de Algemenebepalingenwet van 16 mei 2003 toepassing zijn op subsidies die verleend zijn door een entiteit van de Vlaamse deelstaatoverheid of door een andere rechtspersoon, die rechtstreeks of onrechtstreeks van de Vlaamse Gemeenschap een subsidie krijgt (artikel 76 Vlaamse Codex Overheidsfinanciën van 29 maart 2019).

Artikel 12

Geeft de mogelijkheid aan de Vlaamse Regering om de nadere procedure voor de beoordeling van het meerjarenplan, de toekenning en uitbetaling van de subsidie, het afsluiten van de beheersovereenkomst en de verantwoording van de subsidie te bepalen.

Artikel 13

1° De organisatie die een subsidie ontvangt moet het belang erkennen van het gebruik van het Nederlands bij de uitvoering van gesubsidieerde activiteiten. Dit is conform artikel 76/2, eerste lid, 9° van de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën, zoals dit geldt vanaf 1 januari 2023.

2° Gaat over de verplichte steun- en logovermelding van de Vlaamse overheid. Deze algemene verplichting, vermeld in "omzendbrief VR 2022/30 Huisstijl 'Vlaanderen' van de Vlaamse overheid en de Vlaamse Regering", is niet decretaal verankerd. Het wordt daarom steeds in de regelgeving binnen Cultuur opgenomen zodat er juridische duidelijkheid ontstaat voor subsidie-aanvragers en -ontvangers.

Artikel 14

Dit artikel bevat bepalingen om de verwerking van persoonsgegevens in het kader van dit ontwerp van decreet in overeenstemming te brengen met de Algemene Verordening Gegevensbescherming (Verordening (EU) 2016/679), en artikel 22 van de Grondwet.

Dit artikel vormt de rechtsgrond waarop de administratie en vzw Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk, zich kunnen beroepen bij het verwerken, uitwisselen, bekendmaken en bewaren van persoonsgegevens in het kader van de uitvoering van hun taken en verplichtingen onder dit ontwerp van decreet.

In de verschillende paragrafen wordt uiteengezet wie de verwerkingsverantwoordelijke is, voor welke doeleinden de persoonsgegevens verwerkt mogen worden, welke categorieën van persoonsgegevens verwerkt worden, op welke betrokkenen deze gegevens betrekking kunnen hebben, wie toegang heeft tot deze gegevens, en welke regels in acht genomen moeten worden bij het bepalen van de bewaartermijnen.

Wat betreft de personen die van rechtswege toegang hebben tot de verwerkte persoonsgegevens, vermeld in artikel 14, §4: dit zijn onder meer de kabinetsleden,

Audit Vlaanderen, de politie of andere personen die zich kunnen beroepen op een rechtsgrond om toegang te krijgen tot deze gegevens.

Paragraaf 9 machtigt de Vlaams Regering om de nadere regels te bepalen voor de verwerking van persoonsgegevens, de beveiliging van deze gegevens en de passende waarborgen voor de rechten en vrijheden van de betrokkenen. Dit artikel behoeft geen verder commentaar.

Artikel 15

De eerste subsidieperiode voor het Vlaams steunpunt Vrijwilligerswerk start op 1 januari 2024. De bepalingen met betrekking tot de subsidie aan het steunpunt in het Participatiedecreet wordt daarom vanaf 31 december 2023 opgeheven.

Artikel 16

De beleidsperiode voor het steunpunt loopt in principe voor vijf jaar. De eerste periode op basis van dit ontwerp van decreet loopt uitzonderlijk over een periode van twee jaar.

De minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van
Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management

Jan JAMBON

Bijlagen

- Wijzigingsbepalingen (facultatief)
- Omzetting Europese richtlijnen (verplicht)
- Consultatierapport (facultatief)
- Impactanalyse of onderzoeksrapport (facultatief)